

Lønnen steg med 4,9 pct. på DA-området i 3. kvartal 2023

I 3. kvartal 2023 var den årlige lønstigningstakt på DA-området 4,9 pct. Det er 1,5 pct.-point mere end i 2. kvartal 2023, jf. tabel 1. Den endelige opgørelse af lønudviklingen på DA-området for 3. kvartal 2023 var 0,1 pct.-point over Lyntallet, der blev offentliggjort i oktober, og som var 4,8 pct.

Lønudviklingen for 3. kvartal 2023 er den anden opgørelse, hvor resultaterne fra overenskomstfornyelserne fra foråret 2023 indgår. Forhøjelsen af arbejdsgivers pensionsbidrag på 2 pct.-point fra juni 2023 indgår således i lønudviklingen fra 3. kvartal 2023. Referenceforløbet for overenskomstaftalerne tilsiger en lønudvikling på ca. 5,4 pct., og den faktiske lønudvikling er dermed under referenceforløbet.

Inflationen var 2,1 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket var godt 1,4 pct.-point lavere end 2. kvartal 2023. Inflationen er aftaget betydeligt igennem 2023. Kerneinflationen aftog fra 5,3 pct. 2. kvartal 2023 til 4,4 pct. i 3. kvartal 2023. En væsentlig del af den markante udvikling i inflationen kan henføres til udviklingen i energipriserne.

Udvikling i løn og priser indebærer en stigning i reallønnen på DA-området på 2,7 pct. i 3. kvartal 2023. Det er første gang i halvandet år, at reallønnen stiger.

Tabel 1. Udvikling i løn og priser

	1. kv. 2022	2. kv. 2022	3. kv. 2022	4. kv. 2022	1. kv. 2023	2. kv. 2023	3. kv. 2023
DA-området	<i>Årlig ændring i pct.</i>						
Arbejdere	4,2	3,6	3,7	3,8	3,0	3,7	5,4
Funktionærer	3,4	3,2	3,3	3,3	3,3	3,1	4,3
Fremstillingssektoren	3,8	3,2	3,3	3,6	2,9	3,4	5,0
Bygge og anlæg	4,4	4,4	4,4	4,0	3,8	3,6	5,4
Serviceprægede erhverv	3,7	3,3	3,4	3,4	3,1	3,4	4,7
DA-området i alt	3,8	3,4	3,5	3,6	3,1	3,4	4,9
Forbrugerpriser	4,8	7,4	9,2	9,2	7,3	3,6	2,1
Realløn	-1,0	-3,8	-5,2	-5,2	-3,9	-0,2	2,7

Anm.: Opgjort efter DB07.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik og Danmark Statistik.

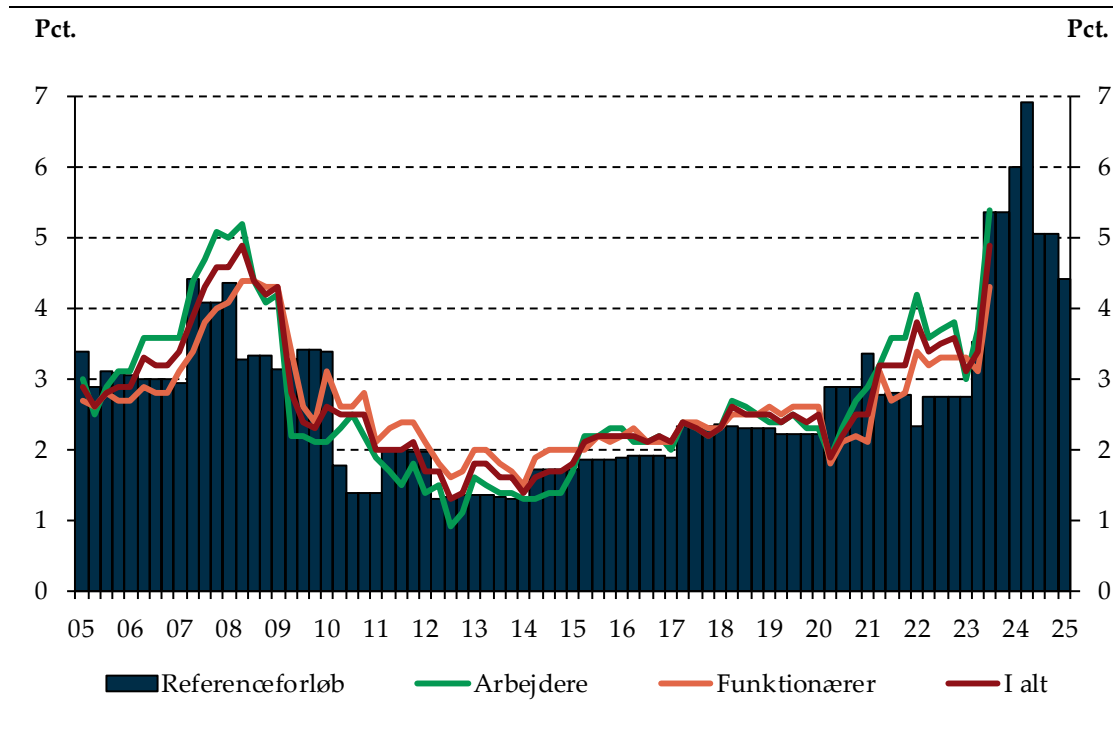
Funktionærernes årlige lønstigningstakt var 4,3 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket er 1,2 pct.-point over udviklingen i forrige kvartal, mens arbejdernes lønstigningstakt var 5,4 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket er 1,7 pct.-point over 2. kvartal 2023. For både funktionærer og arbejdere var der tale om den højeste lønudvikling siden 2008.

Lønudviklingen i fremstillingsvirksomhed og inden for serviceprægede erhverv var hhv. 5,0 pct. og 4,7 pct. i 3. kvartal 2023, mens lønudviklingen inden for bygge- og anlæg var 5,4 pct.

Samlet lønudvikling på DA-området

På hele DA-området var lønstigningstakten på 4,9 pct. i 3. kvartal 2023. De aftalte omkostningsstigninger i det overenskomstbaserede referenceforløb er opgjort til ca. 5,4 pct., og den faktiske lønudvikling er dermed 0,5 pct.-point under referenceforløbet. Udviklingen i 3. kvartal er anden opgørelse, hvor resultaterne af overenskomstfornyelsen fra foråret 2023 indgår, *jf. boks 1*. Arbejdernes lønstigningstakt var 5,4 pct., og funktionærernes lønstigningstakt lå på 4,3 pct. i 3. kvartal 2023, *jf. figur 1*.

Figur 1. Referenceforløb og faktisk lønstigning, samlet DA-område

Anm.: Den faktiske lønstigning omfatter hele DA-området, det vil sige inkl. ansatte, der ikke er omfattet af overenskomster i referenceforløbet. Opgørelsen af omkostningerne for de overenskomstbaserede referenceforløb sker under forudsætning om fuldt relativt gennemslag af stigninger i mindste- og normallønssatser og tager udgangspunkt i overenskomsternes omkostningselementer på 13 udvalgte overenskomstområder. Stigningerne beregnes som et teknisk gennemslag baseret på de landsdækkende overenskomster. På den enkelte arbejdsplads kan lønudviklingen afvige herfra som følge af lokale forhandlinger mellem ledelse og de ansatte.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik samt egne beregninger.

Boks 1. Overenskomstresultater 2023

Overenskomsterne på FH/DA-området blev fornyet i foråret 2023. De nye overenskomster trådte i kraft den 1. marts 2023 og løber i 2 år.

Overenskomstfornyelserne indebærer stigninger i lønsatserne på minimallønsområdet på 4,50 kr./time d. 1. marts 2023 og 4,50 kr./time d. 1. marts 2024, og stigninger i normallønsatserne på 6,00 kr./time d. 1. marts 2023 og 5,75 kr./time d. 1. marts 2024. På bygge- og anlægsområdet blev der aftalt stigninger i akkorder og prislister med 4,0 pct. i 2023 og 3,9 pct. i 2024. For en del af overenskomsterne i byggeriet sker forhøjelserne af lønsatser og akkordbetaling d. 1. maj 2023 og d. 1. januar 2024. Dertil er satserne for genebetalinger forøget.

Desuden er det aftalt, at arbejdsgivers pensionsbidrag øges med 2 pct.-point d. 1. juni 2023, mens lønmodtagers pensionsbidrag reduceres med 2 pct.-point, således at det samlede pensionsbidrag fortsat er 12 pct. I tilgift øges bidraget til fritvalg (eller lignende ordninger) med 2 pct.-point d. 1. marts 2024.

Endelig sker der en række forbedringer knyttet til løn under orlov mv.

FH har udarbejdet referenceforløb for de aftalte lønstigninger i overenskomstfornyelserne baseret på standardberegninger af de konkrete resultater for 13 overenskomster på FH/DA-området. Der er benyttet en teknisk forudsætning om fuldt relativt gennemslag fra stigninger i lønsatser til stigninger i gennemsnitsløn. Referenceforløbene er opgjort for hovedbrancherne (fremstilling, bygge- og anlæg samt service) og for FH/DA-området i alt.

Lønudviklingen for 2. kvartal 2023 var baseret på lønoplysninger for maj måned, mens lønudviklingen for 3. kvartal 2023 er baseret på oplysninger fra august måned. 2. kvartal var dermed den første opgørelse af lønudviklingen efter overenskomstfornyelserne trådte i kraft, mens pensionsforhøjelsen fra juni 2023 indgår i opgørelsen af lønudviklingen fra 3. kvartal.

Det samlede bidrag fra genebetalinger, fritvalgsordninger, personalegoder og pensionsindbetalinger udgjorde 0,6 pct.-point i 3. kvartal 2023 på hele DA-området, hvilket er 0,1 pct.-point lavere end 2. kvartal 2023, *jf. tabel 2*. Heraf bidrog pensionsindbetalinger med 0,5 pct.-point., *jf. tabel 2*. Der er ikke et bidrag fra fritvalgsordningerne, da den seneste forhøjelse fandt sted i marts 2022, og den næste forhøjelse sker i marts 2024.

Tabel 2. Lønstigningstakternes sammensætning, hovedbrancher og DA i alt

	2. kvartal 2023				3. kvartal 2023			
	Fremstilling	Bygge- og anlæg	Service	Hele DA	Fremstilling	Bygge- og anlæg	Service	Hele DA
Samlet lønudvikling	3,4	3,6	3,4	3,4	5,0	5,4	4,7	4,9
<i>Heraf:</i>	<i>Pct.-point</i>							
Genetillæg	0,2	0,3	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
Fritvalgsordninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personalegoder	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Pension	0,6	0,4	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
I alt	0,7	0,8	0,6	0,7	0,5	0,8	0,5	0,6

Anm.: Tabellen angiver årlig ændring i timefortjenesten. Bidraget fra pension afspejler bl.a., at pensionsbetalinger øges med lønnen. Der indgår både arbejdere og funktionærer i opgørelsen. Afrunding kan give forskel mellem sum og totaltal.

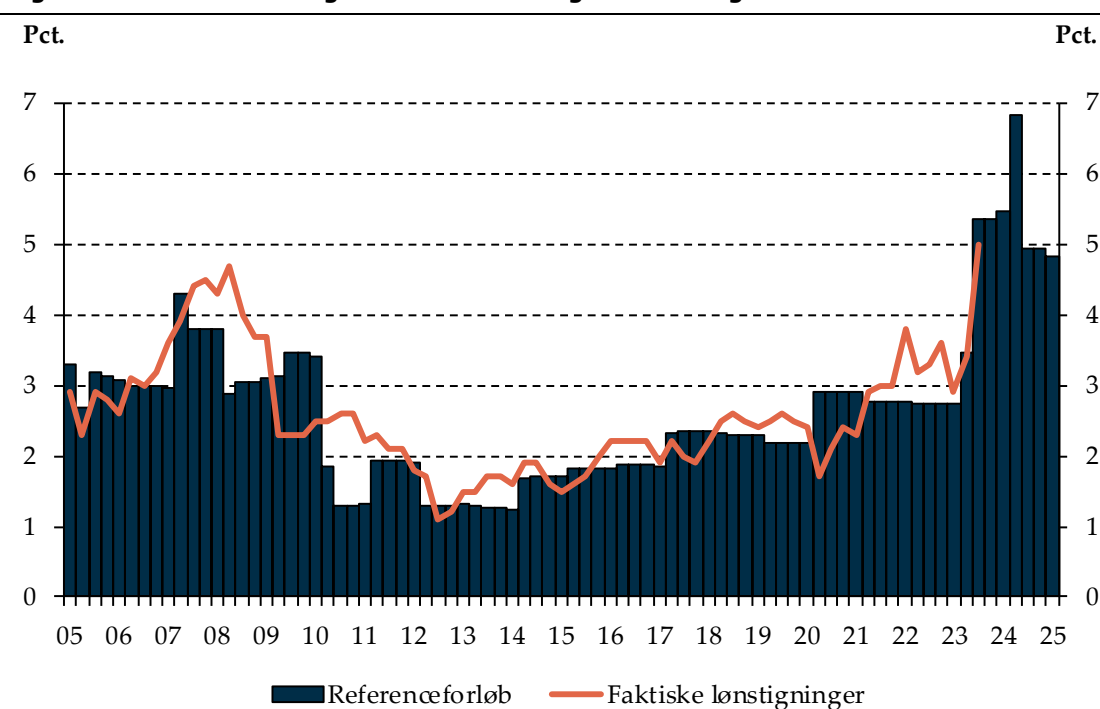
Kilde: DA's KonjunkturStatistik og Danmark Statistik.

Brancheopdelt lønudvikling på DA-området

Lønstigningstakten i fremstillingsvirksomhed var på 5,0 pct. i 3. kvartal 2023. Dermed lå lønudviklingen i fremstillingsvirksomhed i 3. kvartal 2023 0,4 pct.-point under de aftalte omkostningsstigninger i det overenskomstbaserede referenceforløb. Lønstigningstakten tiltog med 1,6 pct.-point i forhold til 2. kvartal 2023, *jf. figur 2*.

I fremstilling er en stor del af medarbejderne omfattet af mindstelønsoverenskomster, hvor det i høj grad er de lokale lønforhandlinger, som driver lønudviklingen.

Figur 2. Referenceforløb og faktisk lønudvikling i fremstillingsvirksomhed

Anm.: Den faktiske lønstigning omfatter fremstillingsvirksomhed på hele DA-området, det vil sige inkl. ansatte, der ikke er omfattet af overenskomster i referenceforløbet. Referenceforløbet er baseret på Industriens Overenskomst, Træ- og møbeloverenskomsten og Slagteroverenskomsten.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.

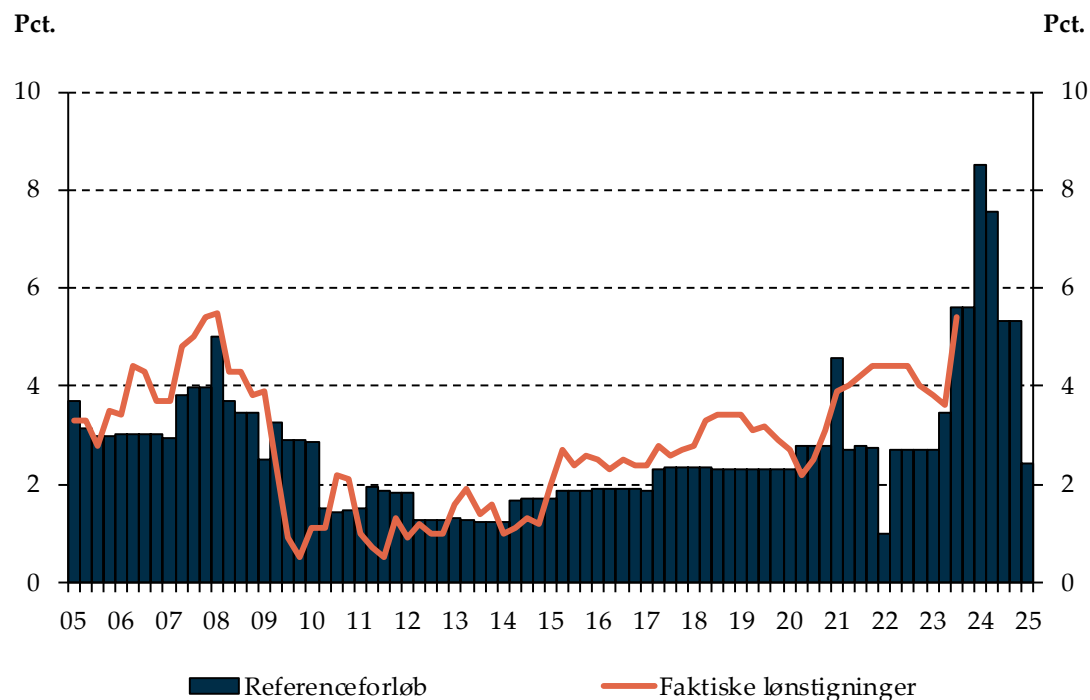
Samlet set bidrog genetillæg, fritvalgsordninger, personalegoder og pensionsindbetalinger med 0,5 pct.-point til lønudviklingen i fremstilling i 3. kvartal 2023. Det er 0,2 pct.-point lavere end i 2. kvartal 2023, og skyldes mindre bidrag fra genebetalinger, jf. tabel 2.

Den største lønstigning i 3. kvartal 2023 inden for fremstilling findes hos *transportmiddelindustri*, hvor lønudviklingen var 6,0 pct. Den mindste lønstigning inden for fremstilling i 3. kvartal 2023 var inden for *medicinalindustrien*, hvor lønnen steg med 3,3 pct.

Inden for bygge- og anlægsvirksomhed var den årlige lønstigningstakt 5,4 pct. i 3. kvartal 2023. Det er 1,8 pct.-point over lønudviklingen i 2. kvartal 2023. Den årlige lønstigningstakt var 0,2 pct.-point under de aftalte omkostningsstigninger i det overenskomstbaserede referenceforløb, jf. figur 3.

Inden for delbranchen *bygningsinstallation* var lønstigningen 5,2 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket er 1,9 pct.-point højere end i 2. kvartal 2023. I den anden delbranche *bygge- og anlægsvirksomhed ekskl. bygningsinstallation* tiltog lønstigningstakten med 1,7 pct.-point til 5,5 pct. i 3. kvartal 2023.

Figur 3. Referenceforløb og faktisk lønudvikling i bygge- og anlægssektoren

Anm.: Den faktiske lønstigning omfatter bygge- og anlægsvirksomhed på hele DA-området, det vil sige inkl. ansatte, der ikke er omfattet af overenskomster i referenceforløbet. Referenceforløbet er baseret på Bygge- og anlægsoverenskomsten, Bygningsoverenskomsten, Maleroverenskomsten, Elektrikeroverenskomsten og VVS-overenskomsten

Kilde: DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.

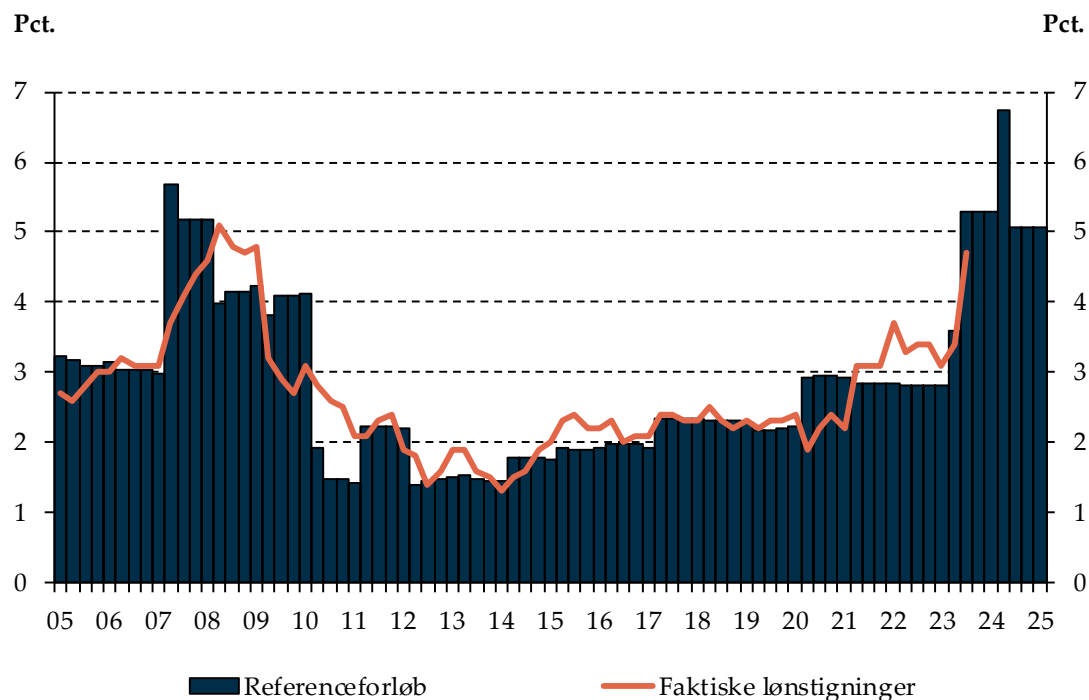
Samlet set bidrog genetillæg, fritvalgsordninger, personalegoder og pensionsindbetalinger med 0,8 pct.-point til lønudviklingen inden for bygge og anlæg i 3. kvartal 2023, hvilket er uændret fra 2. kvartal 2023, *jf. tabel 2*.

Lønningerne steg med 4,7 pct. inden for serviceprægede erhverv i 3. kvartal 2023, hvilket er en stigning på 1,3 pct.-point i forhold til udviklingen i 2. kvartal 2023. Lønstigningen lå 0,6 pct.-point under niveauet for de aftalte omkostningsstigninger i det overenskomstbaserede referenceforløb i 3. kvartal 2023, *jf. figur 4*.

Det samlede bidrag fra genetillægsbetalinger, fritvalgsordninger, personalegoder og pensionsindbetalinger udgjorde 0,5 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket er 0,1 pct.-point mindre end det samlede bidrag i forrige kvartal, *jf. tabel 2*.

De største lønstigninger i 3. kvartal 2023 blandt delbrancher inden for serviceprægede erhverv var inden for *hotel- og restaurationsvirksomhed.*, hvor lønstigningstakten var 5,5 pct. *It-virksomhed* var med en lønstigningstakt på 2,4 pct. den delbranche inden for serviceprægede erhverv med den laveste lønstigning i 3. kvartal 2023.

Figur 4. Referenceforløb og faktisk lønudvikling i serviceprægede erhverv

Anm.: Den faktiske lønstigning omfatter de serviceprægede erhverv på hele DA-området, det vil sige inkl. ansatte, der ikke er omfattet af overenskomster i referenceforløbet. Referenceforløbet er baseret på Transport- og logistikoverenskomsten, Fællesoverenskomsten på transportområdet, Serviceoverenskomsten og Butiksoverenskomsten.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.

Udviklingen i reallønnen

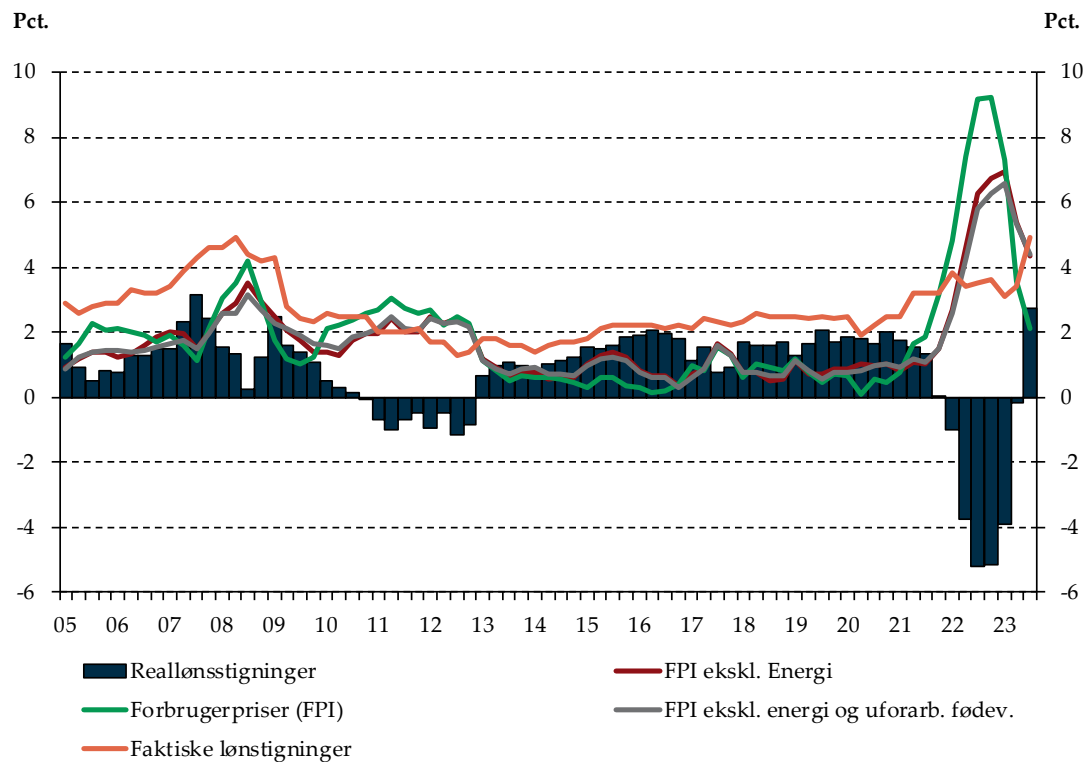
Reallønnen angiver, hvor meget lønstigningen overstiger inflationen. Den er dermed et mål for den reelle forbedring i købekraft som følge af lønudviklingen.

I 3. kvartal 2023 lå inflationen på 2,1 pct., hvilket var 1,4 pct.-point lavere end 2. kvartal 2023. De privatansatte på DA-området oplevede dermed en stigning i reallønnen på 2,7 pct., jf. figur 5. Det er første gang, at reallønnen stiger på DA-området efter seks kvartaler med fald i reallønnen. Reallønnen faldt med 3,8 pct. fra 2021 til 2022, og reallønstabt siden 2021 er ikke indhentet. Den gennemsnitlige reallønsudvikling fra 2015 til og med 2021 var 1,6 pct. pr. år.

Kerneinflationen ligger aktuelt på et højere niveau end den samlede forbrugerprisstigning. Kerneinflationen, dvs. inflationen ekskl. energi og ikke-forarbejdede fødevarer, aftager også. Den udgjorde 4,4 pct. i 3. kvartal 2023, hvilket er 0,9 pct.-point lavere end i foregående kvartal.

Særligt udviklingen i energipriserne er en hovedårsag til udviklingen i inflationen siden starten af 2022.

Figur 5. Udviklingen i forbrugerpriserne og reallønnen på DA-området

Kilde: Danmarks Statistik, DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.